

AIRPORT

REVIEW

10/2001 Październik / October ISSN 1509-9733

GDANSK-TROJMIASTO AIRPORT

BEZPIECZNE
LOTNISKO
Safe Airport

Sopot in Berlin

SOPOT W BERLINIE

weź ten egzemplarz take your copy

W Gdańsku, od początku jego istnienia, krzyżowały się różne kultury, języki, religie i tradycje. Mieszkańcy pochodzenia skandynawskiego (głównie Duńczycy i Szwedzi) nigdy nie stanowili w tej mozaice narodów dużej społeczności, a ich liczba nie przekraczała 1 proc. populacji. Pozostawili po sobie dokumenty, budowle, kaplice, nazwy, a także tablice nagrobne i epitafia. Do najbardziej znanych epitafiów należą tablice nagrobne rodów Posse i Gyllenstierna.

Ród Posse doszedł w Szwecji do wielkich godności w drugiej połowie XVI w. Jeden z jego reprezentantów – Göran Posse – wspomagał Zygmunta III Wazę w jego walce o tron Szwecji. W wyniku nieszczęśliwego splotu okoliczności dostał się w ręce konkurenta do tronu, księcia Karola IX. Książę postawił Possego przed trybunałem razem z czterema innymi oskarżonymi. Skazano ich na śmierć, ale Posse został ulaskawiony i w 1603 r. przybył do Gdańska. Stał się tutaj przywódcą opozycji działającej przeciwko uzurpatorowi Karolowi IX, a potem przeciwko jego synowi, Gustawowi II Adolfowi. Posse zmarł w 1616 r., a jeden z jego synów ufundował epitafium, znajdujące się w bazylice Mariackiej, w kaplicy św. Katarzyny. Opowiada ono o tragicznych losach dumnego barona, który poświęcił życie i majątek w walce o sprawiedliwość.

W bazylice Mariackiej znajduje się jeszcze jedno szwedzkie epitafium. Umieszczono je nad wejściem do dawnej kaplicy św. Rajnholda (obecnie prezentowany jest tam obraz Memlinga). Przypomina nam ono o jednym z wielkich rodów szwedzkich Gyllenstierna i o dwóch jego przedstawicielach, którzy w pierwszej połowie XVII w. mieszkali i działali w Gdańsku. Johan Nilsson Gyllenstierna znany był w Szwecji z powodu skandalu, w jaki wplął się, kiedy w tajemnicy ożenił się z Sigrid Brahe, która wcześniej przyrzeczona była innemu. Pobrali się oni w środę (z pośpiechu), dlatego całe zdarzenie nosi nazwę „środowego ślubu”. Johan też działał na rzecz przywrócenia Zygmunta III Wazy na tron szwedzki – w 1599 r. poprowadził jego flotę przeciwko Karolowi IX, ale ekspedycja zakończyła się klęską. W napisie inskrypcyjnym na tablicy wymienione są jeszcze trzy inne osoby pochodzenia szwedzkiego: Arvid Stenbock, Gustav Brahe i Zygmunt Guldenstern (syn Johana Gyllenstierna). Nazwisko Guldenstern to nic innego jak niemiecka wer-

SZWEDZKIE EPITAFIA

Swedish Epitaphs

sja szwedzkiego nazwiska Gyllenstierna („Złota Gwiazda”). Taki też herb widnieje nad wejściem do kaplicy, która w drugiej połowie XVII w. pełniła funkcję kaplicy grzebalnej dla osób narodowości szwedzkiej.

Trzecim znanym epitafium szwedzkim jest tablica z kościoła św. Brygidy. Ufundowana została przez Gabriela Posse – starszego syna Görana. Gabriel cieszył się ogromnym zaufaniem Zygmunta III Wazy, który powierzył mu obowiązek odbudowy polskiej floty wojennej w 1623 r. Trzy lata później Gabriel stanął na czele Komisji Morskiej, powołanej do życia w Gdańsku przez króla. Król Zygmunt nazywał go „*intimus amicus meus*” – „mój wierny przyjaciel”.

Nie wiadło się Gabrielowi natomiast w życiu prywatnym. W 1622 r. poślubił Beatę Sparre, wywodzącą się z bogatego i zasłużonego rodu szwedzkiego (jej stryj, Erik Sparre, wygłosił w 1587 r. pamiętne przemówienie na polskim sejmie elekcyjnym, po którym posłowie dokonali wyboru Zygmunta na króla Polski). Rok później umarła ich pierwsza córka Konstancja, a w 1627 r. w czasie porodu zmarła Beata i ich nowo narodzona córka Brygida. Wielu współcześnie żyjących gdańszczan uznało te wydarzenia za karę bożą, ponieważ Gabriel porwał Beatę z klasztoru w Chełmnie (oboje byli katolikami). Gabriel zmarł w 1632 r. i pochowany został obok swoich najbliższych w kościele św. Brygidy. O ich smutnym losie świadczy epitafium łacińskie umieszczone koło głównego ołtarza kościoła.